De winterziekte en de Lijdenstijd in de Vissen-periode - Over de toonsoort D klein en de dood

Marc van Delft
23-2-2023

INLEIDING

Ik zou op 24 februari 2023 naar de muziekwerkgroep van Jelle van der Schuit in Zeist gaan.
(een antroposofische werkgroep over de toonsoorten)

Maar deze werd afgezegd omdat er maar liefst 4 zieken waren!

Dat inspireerde mij tot de onderstaande beschouwing over de samenhang van de toonsoorten met de dierenriem en deze tijd van het jaar, de toonsoort **D klein** en het Vissen-tijdperk van de dood.

En het gaat dan ook nog over **F groot**, de milde, christelijke, lieflijke en vriendelijke pastorale toonsoort van de natuur en het voorvoelen van de komende lente...

RAM EN VISSEN – 1 EN 12 – BEGIN EN EINDE

Dierenriemteken **Ram** staat als **1e teken** voor **de geboorte**,
en **Vissen** staat als ***laatste*** en ***12e teken*** voor **de dood**.

Ram en Vissen, **1 en 12** staan voor het ***begin*** en het ***einde***....

DE WINTERZIEKTE IN DE LIJDENS-VISSENTIJD

Ieder jaar in de koude periode waart de winter-ziekte-demon rond, wat vaak zijn hoogtepunt bereikt in de maand maart, de Vissen-periode (die al op 21 februari begint), wat in het jaar 2023 dus blijkbaar ook het geval was, omdat er toen zo veel zieken waren dat bijna iedereen van onze muziekwerkgroep ziek was.

Een bekende van mij stuurde dit bericht:
"Veel zieken op het moment, op mijn koor heeft ook iedereen corona (5 x geboosterd en wel)"

In de Vissen-Lijdens-tijd schijnen statistisch gezien ook de meeste mensen ziek te zijn en ook ***de meeste mensen te overlijden***.....
Het is dus *letterlijk* het ***tijdperk*** in het jaar van ***DE DOOD***....
--
Ook de noodlottige ***corona-dictatuur*** begon in ***maart 2020***
naar aanleiding van de ***ziekte-epidemie*** in de ***Vissen-periode***
van ***2020***....

DE TOONSOORT D KLEIN EN DE DOOD

Dat werpt een interessant licht op de **toonsoort D klein**,
samenhangend met dierenriemteken ***Vissen***...
Want deze toonsoort geldt ***bij uitstek*** als
De toonsoort van de dood....

Hier enige bekende archetypische voorbeelden:

Bv. ***'Der Tod und das Mädchen'*** van ***Schubert***,
Zie:
https://www.youtube.com/watch?v=vvoyjamvvvm

De ***requiems / dodenmissen*** van:
Mozart, Bruckner, Reger, Fauré & Duruflé

Zie het ***Requiem*** van ***Mozart***:
https://www.youtube.com/watch?v=zi8vj_lmxqi

En het ***Requiem*** van ***Fauré***:
https://www.youtube.com/watch?v=unilupxmipm&t=1s

En delen uit andere bekende requiems...
En ook veel kerkmuziek staat in D.

Der Totentanz van ***Liszt***…. (variaties op het Dies Irae-thema)
Zie:
https://www.youtube.com/watch?v=gyugxkgsoze

Gabriel Fauré - Pelléas et Mélisande - V. Mort de Melisande;
-de dood van Mélisande:
Zie:
https://www.youtube.com/watch?v=BskKvO16F3M

Mozart: Don Giovanni - Commendatore Scene
(de stenen gast, het tot leven gekomen standbeeld, symbool van de dood en de straffende Vader God komt de losbol halen om hem naar de hel te sturen…)
zie:
https://www.youtube.com/watch?v=Ioc9shJa_lI

In de opera ***Wozzeck*** van ***Alban Berg***, wat in principe een expressionistisch, atonaal werk is, is één passage die tonaal is en in een toonsoort staat, en wel in D klein, en dat is direct *nadat* Wozzeck in de vijver verdronken is….
Hier verwijst Berg dus duidelijk naar de traditie van D klein als symbool van DE DOOD… (en het 'noodlot'…)
Daarna roepen de kindertjes tegen het zoontje van Wozzeck die zojuist een weesje is geworden: 'He du, deine Mutter ist **tod**'…
Zie vanaf 2.50 min:
https://www.youtube.com/watch?v=m9jEzG3xT9M

D KLEIN EN DE DOOD VAN GROTE COMPONISTEN

En niet alleen dat, maar soms is een werk in ***D klein*** ***het laatste werk*** van een groot componist en ***overlijdt*** hij kort na het componeren van een meesterwerk in de ***fatale noodlots-toonsoort D klein….***

Zoals bij:

Schumann [4e symfonie]
(kort na zijn laatste symfonie in D klein werd Schumann krankzinnig en overleed enige tijd later in een inrichting…)

Chopin preludes, [waarschijnlijk…]
De laatste prelude in D klein, fataal eindigend met …. De dood….
Zie:
https://www.youtube.com/watch?v=3illqglqjoi

(Chopin vertoefde op Mallorca bij zijn geliefde George Sand, waar het erg slecht weer was en voortdurend regende, in die periode schreef hij zijn 'Preludes' met o.a. de 'Regendrop-prelude'; - door de regen en de kou werd Chopin ziek en kreeg TBC, en hij reisde toen terug naar Parijs waar hij overleed…)

En soms zelfs ***overlijdt*** de componist ***tijdens*** het componeren van dit ***beroemde werk*** in ***D klein***, en kon hij het werk niet eens voltooien!!!

Zoals bij:

-Mozart: Requiem

-Bach: Kunst der Fuge

-Bruckner: 9e symfonie
Zie:
https://www.youtube.com/watch?v=0pcvqdywbmw&t=1677s

Mozarts Requiem is natuurlijk het meest tot de verbeelding sprekende legendarische verhaal.
De legende zegt dat er een bleke man aan de deur verscheen die een Requiem bij Mozart bestelde, en dat Mozart daarin DE DOOD had gezien. Mozart overleed terwijl hij zijn Requiem componeerde en het laatste deel waar hij aan werkte staat ook in D klein: het ***Lacrimosa***… zie:
https://www.youtube.com/watch?v=k1-TrAvp_xs

DOKTER DEEMAN - DE WINTERZIEKTE EN PASEN

Dat doet me ook denken aan deze legendarische toespraak van dokter Deeman die daarnaar verwijst i.v.m. de (jaarlijkse) corona-annex griepepidemie.
Zie:
http://www.marcvandelft.nl/dokter%20deeman%20over%20de%20corona-epidemie%20en%20de%20corona-injecties..pdf

Dr. Deeman zegt het volgende:

Over de jaarlijkse griep
Beste aanwezigen, het paasfeest valt op de eerste zondag na de volle maan na het begin van de lente.
En die datum volgt daarmee de cyclische ordening van de kosmos waarin wij leven.
Ook de jaarlijkse griep volgt een kosmisch ritme.

Het menselijk lichaam is namelijk een zelfreinigend systeem, en een of 2x per jaar is de grote schoonmaak nodig.
Net zoals we 's morgens moeten plassen omdat onze nieren afval afvoeren van de herstelwerkzaamheden van de nacht.

En al vele tientallen jaren zakt de griepepidemie dramatisch weg rond Pasen.
Pasen is niet voor niks het feest van de verlossing.

De griep is dezelfde zuivering van ons lichaam als Pasen van onze ziel.

LIJDENSTIJD EN PASEN

Kortom, in de Vissen-tijd, de Lijdenstijd [overal klinkt in die periode de Mattheuspassion van Bach!] hebben we het hoogtepunt van de jaarlijkse griep- / ziektegolf.

En meteen daarna, als we in de Ram komen en de lente begint,
dan komt het Paasfeest en dan is de griep-ziekte-golf voorbij....

Dus het leek erop of deze D-klein-Vissen-Lijdenstijd griep-/
ziektegolf ons muziek-werkgroepje ernstig had getroffen.

We moeten daarbij dus aan de toonsoort **D klein** denken,
want in de ***Vissen-Lijdenstijd*** zijn de natuur en de wereld
a.h.w. letterlijk in een **F groot-** en een **D klein** stemming....

Zie het laatste muziekvoorbeeld op blz. 12:
'Groot Russisch Paasfeest' van Rimsky Korsakow!

F GROOT EN DE LENTEVERWACHTING

Met mooi weer zijn we in de Vissen-periode a.h.w. in **F groot**, als we het gevoel hebben dat de levenskrachten om ons heen stromen en de natuur in verwachting is van de geboorte van de lente, en we in de natuur overal die stromende Vissen-etherkrachten beleven die op het punt staan zich in de aarde en de planten te incarneren....

Men zegt dan vaak:
'de lente is in de lucht'....

Die stromende ether-Vissen-krachten kunnen we goed ervaren in:
De ***F dur prelude*** van ***Chopin***....
Zie:
https://www.youtube.com/watch?v=gf70mz9hdui

En zie ook het ***begin*** van de ***derde akte*** uit ***Götterdämmerung*** van ***Wagner***, de scene van de ***Rijnzusters***, de waternymfen die in een beekje ronddartelen en daarna de door het bos wandelende Siegfried spreken. Deze scène begint op ongeveer 0,40 min. of liever na 2 min.
- het gezang van de Rijnzusters zet in op 2.50 min.
Zie:
https://www.youtube.com/watch?v=SEsy1Ooc5bM

Grappig genoeg is een embryo ook een Vis, want een baby in de moederschoot, de baarmoeder, zwemt als een vis in het water.

De Ram is de geboorte, de zonsopgang, de lente, als de baby uit de buik komt en de oerkreet van de eerste ademteug slaakt, ten teken dat men geen 'vis' meer is maar een aarde-burger die lucht ademt.

In februari-maart zijn de bomen nog kaal en winters, maar de sneeuwklokjes en krokusjes komen al uit en die geven ons het gevoel dat de lente in aantocht is…

Die stromende etherkrachten die met het waterelement zijn verbonden ervaar je ook sterk 's morgens vroeg, in de morgen-schemering, *het uur voor zonsopgang*, het Vissenmoment van de dag, als de dauw nog op het gras ligt…
Als je dan in een bos loopt kan je heel sterk die stromende levens-krachten van de natuur beleven, daarom is F groot ook bij uitstek een toonsoort waarin we die natuur-, die etherkrachten van de planten, de levende natuur kunnen ervaren, daarom is F groot ook bij uitstek een pastorale natuur-toonsoort.
--
Die F-groot-natuur-stemming ervaar je bv. heel sterk in de
6e symfonie, de ***pastorale symfonie*** van ***Beethoven***,
Zie:
https://www.youtube.com/watch?v=wozekier3x8

Die pastorale natuurstemming is bv. ook goed te ervaren in:
Delius: Fennimore and Gerda (Intermezzo)
Zie:
https://www.youtube.com/watch?v=32hRxGGLxH4

(een filmpje met toepasselijke natuurbeelden!)

D KLEIN – DE GURE WIND

De ***D klein stemming*** ervaar je echter ook vaak in februari-maart, omdat het dan vaak ook ***koud*** en ***guur*** is met ***een gure wind***, of als het soms alsnog gaat sneeuwen, want 'maart heeft een staart'....

Dat, die gure wind en kou ervaar je bv. aan de D-klein-***orkest-inleiding*** van de ***Walküre*** van ***Wagner***,
Zie:
https://www.youtube.com/watch?v=ncbhekkdxim

Of de ***Vliegende Hollander ouverture*** van ***Wagner***...
Zie:
https://www.youtube.com/watch?v=hi3cs0xfico
--

D KLEIN EN DE WINTERSTEMMING

In de Vissentijd zijn we eigenlijk nog steeds in de winterperiode, er zijn veel voorbeelden van D klein en de kille gure winter, zoals in ***'Die Winterreise'*** van ***Schubert***, het ***eerste lied 'Gute Nacht'*** staat oorspronkelijk in ***D klein***, maar voor de zangers wordt het vaak getransponeerd, meestal naar C klein (wat evenzeer een wintertoonsoort is…).
Maar hier een tenor waarbij het eerste lied in D klein staat:
Zie:
https://www.youtube.com/watch?v=wh1Ky7gj4vw

Hierin wordt de situatie geschilderd. De jongeling is afgewezen door zijn liefje en maakt nu als eenzame zwerver een reis door de winter. 'Nun ist die Welt so trübe, der Weg gehüllt in Schnee.'

Schubert, 'Winterreise nr. 18: 'Stürmische Morgen', dat eindigt met de tekst: 'Es ist nichts als der Winter kalt und Wild!' (we vinden ook parallelle octaven en eenstemmigheid wat natuurlijk de voor D klein typische onverbiddelijkheid, verstening en kou uitdrukt !)
Zie:
https://www.youtube.com/watch?v=VmK3bs99uqw

Debussy, prelude 'Des pas sur la neige'. De titel spreekt voor zich: 'Voetstappen in de sneeuw' ! Het gaat om een zeer verstilde prelude, waarin het kristallijne karakter van de sneeuw en een winter-stemming duidelijk ervaarbaar is…
Zie:
https://www.youtube.com/watch?v=Eym3nCRxev0

Puccini: 'La Bohème'. Het ***begin*** van de ***3e akte*** beeldt een winterstemming uit met neervallende sneeuwvolkjes, uitgebeeld door staccato vallende kwintjes !
Zie:
https://www.youtube.com/watch?v=FZvRNi9oQRc

Mahler, 1e deel, 3e symfonie. De stemming van de kale rotsen in het hooggebergte. Aangezien het op deze hoogte altijd winter is nabij de eeuwige sneeuw, doet deze stemming ook erg guur en winters aan…
Zie:
https://www.youtube.com/watch?v=RvdVuQnuj20

D Klein en het onverbiddelijke noodlot

D klein staat ook te boek als de klassieke NOODLOTSTOONSOORT. De voorbeelden daarvan zijn eindeloos.
Het karakter is vooral die van ijzige en ijzingwekkende strengheid, kaalheid, hardheid, meedogenloosheid, onverbiddelijkheid.
Het is de Dies irae-stemming, van de 'dag des oordeels', 'het laatste gericht', de toorn van God, vaak met kale kwinten en octaven.

Het ***einde*** van het ***1e deel*** van de ***9e symfonie*** van ***Bruckner*** is wel het meest ijzingwekkende voorbeeld wat men kan bedenken.
Luister dan vanaf 27 minuten:
Zie:
https://www.youtube.com/watch?v=0pcvqdywbmw&t=1677s

Andere voorbeelden van het strenge Vader-archetype en /of het 'op ons storten van het Noodlot' en de straf etc. in D klein kunnen we herkennen in de volgende voorbeelden:

Wagner: '***Die Walküre'***, slot van de ***2e akte***: 'De toorn van Wodan' om de ongehoorzame Brünhilde. Vanaf 1.22.50 min. het slot vd film:
Zie:
https://www.youtube.com/watch?v=hjEUmnQxprM

Het **Dies irae** uit de **Requiems** van:
Mozart:
https://www.youtube.com/watch?v=RVc9G36uxPc
&
Britten, vanaf 0,20 min. :
https://www.youtube.com/watch?v=IGAzIIZRczw

Carl Orff: **Carmina Burana**: Het **begin** (het aanroepen van het noodlotssymbool, het rad van fortuin, vrouwe Fortuna, -***Oh Fortuna***, velut luna, semivariabilis); en het slot van het 1e deel, vanaf: 1.30 min.
Zie:
https://www.youtube.com/watch?v=GXFSK0ogeg4&t=16s
Of zie:
https://www.youtube.com/watch?v=zOVP7qfWMA8

Maar deze fraaie uitvoering door André Rieu met vuurwerk erbij en een enorm koor mag je beslist niet missen!
Zie:
https://www.youtube.com/watch?v=EJC-_j3SnXk

Bruckner: Te Deum: Aeterna fac; Dit lijkt ook wel een 'Dies Irae' !!
Zie:
https://www.youtube.com/watch?v=SJYwqjFhs2A

Beethoven: 9e symfonie, 1e deel, 1e thema,
het (2 octaven) naar beneden stortende thema - dit vanaf 1.10 min. ;
de reprise vanaf 10 min. - en het slot: vanaf 17 min.
Zie:
https://www.youtube.com/watch?v=HljSXSm6v9M
Of:
https://www.youtube.com/watch?v=LDTn10XeCmU
0.30 min.; - 8.15 min. & 14.45 min. ;

Brahms: Tragische ouverture (begin):
https://www.youtube.com/watch?v=AzZpNw3CakA

Brahms: Het begin van het **1e pianoconcert:**
https://www.youtube.com/watch?v=JIG0Ry3YKOQ&t=69s

Liszt: Dante-symfonie, 'Inferno' (door 'de straf van God' zijn we immers in de hel terecht gekomen…); en zie het slot: vanaf 20 min.
Zie:
https://www.youtube.com/watch?v=EBITTCjsFY4

Bach: Toccata in D klein, begin;
(dit is nu bij uitstek 'het' klassieke oerstuk voor de 'horrormuziek'…)
Zie:
https://www.youtube.com/watch?v=ho9rZjlsyYY

Wagner: Tristan und Isolde, slot 2e akte
(het noodlot heeft toegeslagen…); vanaf 119 min.
Zie:
https://www.youtube.com/watch?v=Teo0sIlslUc

In **'Carmen'** van ***Bizet*** vinden we het zg. 'Noodlotsthema' dat al in de ***Ouverture*** verschijnt met de 'noodlotsslagen' (2 d's) in D klein!
Zie:
https://www.youtube.com/watch?v=2cHkCnFMK9Q

In ***'Mazeppa'*** van ***Liszt*** vinden we in D klein de wilde muziek die het noodlottige einde van Mazeppa verbeeldt, die de dood vindt door door paarden te worden meegesleept. – D klein vanaf 1 min.:
Zie :
https://www.youtube.com/watch?v=hb4H_9TKQ8I

Tsjaikowsky: 4e symfonie, 1e deel, de climax van de doorwerking met het noodlotsthema vanaf 12 min. uitmondend in de reprise van het 1e thema in D klein; - D klein vanaf : 13.15 min.
Zie:
https://www.youtube.com/watch?v=iE9LhoKEmBk

En er is ook een prachtige 'gothic' ***'rockversie'*** van het ***Dies Irae*** uit het ***Requiem*** van ***Mozart***, met mensen in het zwart, met fakkels, etc.
zie:
https://www.youtube.com/watch?v=uaHI-WHwivc

In de ***Lijdenstijd*** wordt het Paasfeest voorbereid, de kruisiging en de opstanding van Jezus Christus. Dat vinden we in het D klein en het Paaskerklied wat ***Rimsky Korsakow*** citeert in zijn ***Ouverture 'Groot Russisch Paasfeest'***. Ook F groot komt erin voor. (Christustoonsoort)
Zie:
https://www.youtube.com/watch?v=z4e8CvxV4Ho

Copyright Marc van Delft
26-2-2023 (uitgebreide versie)
==========
Zie mijn website:
www.marcvandelft.nl
==========